

فهرست

درس‌نامه	تست	
۷		بخش اول تفکر و اندیشه
۸	۱۵	درس اول هستی‌بخش
۲۰	۳۱	درس دوم یگانۀ بی‌همتا
۳۷	۴۵	درس سوم توحید و سبک زندگی
۵۰	۶۱	درس چهارم فقط برای او
۶۷	۷۸	درس پنجم قدرت پرواز
۸۷	۹۹	درس ششم سنت‌های خداوند در زندگی
۱۰۶		بخش دوم در مسیر
۱۰۷	۱۱۴	درس هفتم در گرو کار خویش
۱۱۹	۱۲۷	درس هشتم بازگشت
۱۳۳	۱۴۱	درس نهم احکام الهی در زندگی امروز
۱۴۵	۱۵۴	درس دهم پایه‌های استوار
۱۶۱	۱۶۷	درس یازدهم عصر شکوفایی
۱۷۰	۱۷۶	درس دوازدهم نگاهی به تمدن جدید
۱۸۲	۱۹۲	درس سیزدهم مسئولیت بزرگ ما
۱۹۸		پاسخ‌نامه تشریحی
۲۳۸		پاسخ‌نامه کلیدی

درگرو کار خویش

درس هفتم

هدف کلی شناختن زمینه‌های گناه و آثار گناه در زندگی انسان

مفاهیم اصلی

زمینه‌های گناه

پشتوانه‌های محکم دوری از گناه

ایمان و دوری از گناه

گناهان صغیره و کبیره

کتمان گناه

آثار گناه

سؤال اصلی درس

در بحث از سنت‌ها، با یکی از سنت‌های الهی که نقش عمل انسان در سرنوشت او بود، آشنا شدیم و نمونه‌هایی از این تأثیر را مطالعه کردیم.

اما یک سؤال اساسی در رابطه میان انسان و عمل او وجود دارد که لازم است به طور جدی درباره آن بیندیشیم و ببینیم که قرآن کریم و پیشوایان دین درباره آن، چه رهنمودی به ما داده‌اند. آن سؤال اساسی این است که:

عمل انسان چه نقشی در ساختن شخصیت او دارد؟

۱- توضیح

اعمال انسان یک جنبه ظاهری دارند که بعد از عمل از بین می‌رود و یک جنبه باطنی که حقیقت عمل بوده و در روح او باقی می‌ماند. سؤال اصلی این درس درباره تأثیر جنبه باطنی عمل است.

۲- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۸-۸-دهم) جنبه باطنی عمل هرگز از بین نمی‌رود و در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت‌بخش یا دردآور مجسم می‌شود و انسان باطن اعمال خود را می‌بیند.

۳- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۶-۶-دوازدهم) تأثیر اعمال انسان در زندگی او، یکی از سنت‌های الهی است که حدیث «من یموت بالذنوب اکثر ممّن یموت بالأجال و من یعیش بالاحسان اکثر ممّن یعیش بالاعمار» و آیه ﴿و لو انّ اهل القرى آمنوا و اتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء و الارض و لکن کذبوا فاخذناهم بما كانوا یکسبون﴾ به این سنت الهی اشاره دارد.

قدرت اختیار

ارزش قدرت اختیار

درباره ارزشمندی قدرت اختیار، بارها سخن گفته و توضیح داده شده است که انسان به کمک همین ویژگی می‌تواند مراحل کمال را یکی پس از دیگری ببیند و به تعبیر مولوی:

بار دیگر از ملک پوزان شود / آنچه اندر وهم ناید آن شود

این بیت بیانگر رسیدن انسان به کمال است. انسان اگر از قدرت اختیار خود به خوبی بهره‌برد، به جایگاهی می‌رسد که حتی از جایگاه ملائکه هم والاتر است و هیچ‌گاه حتی نمی‌توان به آن فکر کرد.

خطرات قدرت اختیار

انسان همان‌طور که با قدرت اختیار خود می‌تواند راه کمال را طی کند، با همین توانایی می‌تواند در مسیر شقاوت پیش رود و هلاکت خود را رقم بزند. نقش عوامل تحریک‌کننده انسان به گناه عواملی همچون شیطان، شرایط فرهنگی و اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و هر عامل دیگر فقط در حد وسوسه و تحریک نقش دارند و این، خود انسان است که سرنوشت شقاوت‌بار خود را رقم می‌زند و آینده خود را تباه می‌سازد. پس انسان گناه‌کار در گرو عمل خویش است.

۱- توضیح

انسان با استفاده صحیح از این قدرت می‌تواند به سعادت‌مندی برسد، در صورت استفاده نادرست از قدرت اختیار به شقاوت ابدی گرفتار خواهد شد

قدرت اختیار یکی از سرمایه‌های خداوند به انسان است. همان‌طور که

۲- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۲-دهم) خداوند، ما را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد؛ سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم. آیه ﴿اِنَّا هِدْيَانَهُ السَّبِيلِ اِنَّمَا شَاكِرًا وَاِنَّمَا كَفُورًا﴾ بیانگر قدرت اختیار انسان است. شیطان در روز قیامت که فرصتی برای توبه نمانده است به اهل جهنم می‌گوید: «خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز

خود را سرزنش کنید نه مرا. نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید».

این سخن شیطان نشان از نقش اختیار انسان در گمراهی او دارد و بیان می‌دارد که عوامل تحریک‌کننده مانند شیطان فقط در حد وسوسه و تحریک، مؤثرند.

۳- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۵- دوازدهم) آیات ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلْنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا﴾ و ﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت اَيْدِيكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعٰبِدِ﴾ بیانگر قدرت اختیار انسان هستند.

تدبر در آیات

فَالهَمَّهَا فُجُوْرَهَا وَ تَقْوَاهَا آن‌گاه [تشخیص] بدکاری و پرهیزکاری را به آن [نفس انسان] الهام کرد.

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا که هر کس آن را پاک گردانید، قطعاً رستگار شد.

وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا و هر کس آن را آلوده کرد، قطعاً محروم شد.

۱- در این آیات یک بشارت وجود دارد و یک انذار، آن‌ها را مشخص کنید.

بشارت به رستگاری: ﴿قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ - انذار از آلودگی به گناه و بدکاری: ﴿قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾

۲- این بشارت و انذار نشانه چه حقیقتی است؟

این بشارت و انذار نشان می‌دهد که انسان، خودش سرنوشت خودش را رقم می‌زند و هر کس مسئول اعمال خویش است. سایر عوامل تحریک‌کننده فقط در حد وسوسه و تحریک انسان نقش دارند. این خود انسان است که نفس خود را به گناه آلوده می‌کند.

سوره شمس، آیات ۸ تا ۱۰

<p>فَالهَمَّهَا فُجُوْرَهَا وَ تَقْوَاهَا: گرایش انسان به خوبی‌ها و بیزاری از بدی‌ها</p>	<p>فَالهَمَّهَا فُجُوْرَهَا وَ تَقْوَاهَا آن‌گاه [تشخیص] بر کاری و پرهیزکاری را به آن [نفس انسان] الهام کرد. قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا که هر کس آن را پاک گردانید، رستگار شد. وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا و هر کس آن را آلوده کرد، قطعاً محروم شد.</p>
<p>قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا: پاک شدن از گناه، شرط رستگاری</p>	
<p>وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا: محروم شدن از بهشت الهی، نتیجه گناه</p>	

نقش انسان در رستگاری یا گمراهی خود

۱- فالهَمَّهَا فُجُوْرَهَا وَ تَقْوَاهَا

خداوند توانایی شناخت بدی‌ها و دوری از آن‌ها را به انسان عطا کرده است. تقوا به معنی نگه‌داشتن خود از گناهان است. انسان بدی‌ها را می‌شناسد و تقوای ابتدایی برای دور شدن از گناهان را نیز دارد.

۲- قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا

خداوند پس از بیان یازده قسم در سوره مبارکه شمس، یک پیام خیلی مهم را ابلاغ می‌کند. او به انسان‌ها بشارت می‌دهد که در صورت انجام توبه و پاک شدن از گناهان، رستگار می‌شوند. پس خودسازی و تزکیه نفس راه رسیدن به فلاح و رستگاری است.

این مفهوم نشان می‌دهد که رستگاری انسان در گرو اعمال خود اوست.

۳- وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

بلافاصله پس از ابلاغ بشارت رستگاری به توبه‌کنندگان خداوند کسانی را که نفسشان را به گناهان آلوده کرده‌اند، از محرومیت از رحمت الهی و نعمت‌های بهشتی انذار می‌دهد.

هر کس در برابر خداوند دسیسه‌گانه کند قطعاً از لطف او محروم می‌شود. این مفهوم نشان می‌دهد محرومیت انسان از رحمت الهی و نعمت‌های بهشت نتیجه اعمال خود اوست.

با توجه به تقدم و تأخر بیان مفاهیم بشارت و انذار در آیات «۹» و «۱۰» می‌فهمیم در راه تبلیغ دین ابتدا باید از بشارت استفاده کنیم، سپس انذار.

۴- رابطه علت و معلولی

پاک شدن از گناهان: علت و رستگاری: نتیجه و معلول است. آلوده شدن به معاصی و گناهان: علت و محروم شدن از نعمت‌های بهشتی: نتیجه و معلول است.

۵- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۲-دهم) آیه ﴿وَنَفْسٍ وَّمَا سَوَّاهَا * فَاَلْهَمَّهَا فُجُوْرَهَا وَ تَقْوَاهَا﴾ بیانگر گرایش انسان به خیر و نیکی از سرمایه‌های رشد اوست.

۶- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۱-یازدهم) در آیه ﴿رَسَلًا مَّبْشُرِينَ وَّمَنْذَرِينَ...﴾ بشارت و انذار از روش‌های تبلیغ دین و ویژگی‌های انبیای بیان شده است.

۷- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۸- دوازدهم) درباره اثر توبه در پاک شدن قلب انسان از گناهان پیامبر ﷺ می‌فرمایند: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» و همچنین حضرت علی ﷺ می‌فرمایند: «التَّوْبَةُ تَطَهَّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذَّنُوبَ» این دو حدیث با عبارت ﴿قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ هم‌مفهوم‌اند.

زمینه‌های گناه

افطرت نیک پسند انسان |

هیچ انسانی به طور فطری به دنبال ظلم، خیانت، دروغ‌گویی، تجاوز به حقوق دیگران و سایر اموری که گناه و بدی نامیده می‌شوند، نیست؛ بلکه برعکس، انسان‌ها عدل، امانت‌داری، صداقت، عفت، پاکدامنی، حیا و اموری که عمل صالح و خلق نیکو محسوب می‌شوند را، دوست دارند و می‌خواهند که دیگران هم نسبت به آن‌ها راستگو و درست‌کردار باشند.

علت تمایل انسان به گناه |

ممکن است بپرسید: پس چرا بسیاری از انسان‌ها به سوی گناه می‌روند و مرتکب گناه می‌شوند؟ در تبیین علت و چرایی حرکت انسان به سمت گناه می‌گوییم: خدای حکیم امیال و غرایز و گرایش‌های گوناگونی در وجود انسان قرار داده تا به وسیله آن‌ها حیات مادی و معنوی خود را سامان دهد و تکامل بخشد؛ امیال و غرایز برای حیات مادی و گرایش به خیر و نیکی برای حیات معنوی. آن‌چه در این میان مهم است، این است که انسان باید میان امیال و غرایز خود تعادل برقرار کند تا طغیان یک یا چند میل و غریزه، عرصه را بر گرایش‌های انسان به خیر و نیکی تنگ ننماید.

نحوه صحیح برخورد با تمایلات مادی |

تمایلات مادی در انسان شبیه به جریان آب در طبیعت است. اگر آب، که مایه حیات انسان و گیاهان و حیوان‌هاست، هدایت و کنترل شود و در پشت سد‌ها و در مزارع و رودخانه‌ها به طرز صحیحی استفاده گردد، موجب آبادانی می‌شود؛ اما اگر همین آب کنترل نشود و به صورت سیل و سیلاب جاری شود، تخریب و ویرانی به بار می‌آورد.

مثال یکی از قوای وجودی ما قوه غضب است. خداوند این قوه را در انسان قرار داده تا در مواقع خطر از خود دفاع کند و با متجاوزان مقابله نماید. اما اگر کسی تصمیم بگیرد مردمان دیگر را زیر سلطه و قدرت خود قرار دهد و اموال آنان را به چنگ آورد، از همین قوه سوءاستفاده می‌کند، به حقوق مردم تجاوز می‌نماید و به ظلم و ستم می‌پردازد. ظالمین و متجاوزان به حقوق مردم در جهان کسانی هستند که از همین قوه استفاده نادرست کرده‌اند.

۱- توضیح

افطرت انسان به نیکی‌ها گرایش دارد و از بدی‌ها بیزار است، اما اگر انسان تمایلات مادی‌اش را کنترل نکند، به سمت بدی‌ها و گناهان خواهد رفت.

۲- رابطه علت و معلولی

حکمت خداوند: علت و وجود امیال و غرایز و گرایش‌های گوناگون در انسان: معلول و نتیجه است.

وجود امیال و غرایز و گرایش‌های گوناگون: علت و سامان دادن به حیات مادی و معنوی و تکامل آن: معلول و نتیجه است.

۳- ارتباط مفهومی

گرایش انسان به خیر و نیکی پیام عبارت قرآنی ﴿فَالْهَمُّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ است.

۴- نکته ترکیبی

(درس ۱۶، یادهم) تمایلات دانی لازمه زندگی دنیا هستند و در ذات خود بد نیستند. آن‌گاه این تمایلات بد می‌شوند که آن‌ها را اصل و اساس زندگی‌مان قرار دهیم. حد و مرز تمایلات دانی را خداوند می‌داند و با احکام خود، چگونگی بهره‌مندی از آن‌ها را مشخص کرده است.

بررسی

چه عواملی امروزه سبب می‌شوند تمایلات مادی ما تحریک شوند و از حد اعتدال خارج گردند؟ آن‌ها را شناسایی کرده و نام ببرید. رسانه و تبلیغات، توجه صرف به دنیا و ...

پاسخ به یک پرسش

سؤال ممکن است بپرسید پس چرا برخی می‌گویند اگر تمایلات مادی و حیوانی انسان محدود نشود و منع‌ها زیاد نباشد، حالت تحریک و طغیان هم کم‌تر می‌شود؟ پس چرا می‌گویند انسان نسبت به آن چیزی که منعی می‌کنند، حریص‌تر می‌شود؟

در پاسخ به این سؤال می‌گوییم:

اولاً؛ منع کامل یک میل سبب حریص‌تر شدن می‌شود، نه توصیه به استفاده معتدل از آن میل.
ثانیاً؛ گاهی کسانی که دچار افراط در استفاده از یک میل هستند و به دنبال اشاعه آن در میان دیگران می‌باشند، بر این‌گونه سؤال‌ها تأکید می‌کنند تا بین مردم افرادی مانند خود بیابند و یا کسانی را مانند خود اسیر استفاده افراطی از یک میل نمایند.

امیرالمؤمنین (ع) **ذَوُّ الْعُيُوبِ يُجْتَوْنَ إِشَاعَةَ مَعَايِبِ النَّاسِ** کسانی که خود عیب دارند، علاقه‌مند به شایع کردن عیب‌های مردم هستند، تا جای عذر و بهانه برای عیب‌های خودشان باز شود. **لِيَتَّبِعَ لَهُمُ الْعَذْرُ فِي مَعَايِبِهِمْ.**

ثالثاً؛ افرادی که منافع و تجارتشان در گسترش و افراط در تمایلات مادی است و به دنبال حریص‌تر شدن مردم هستند، به استفاده متعادل از تمایلات نام منع می‌گذارند.

۱- توضیح

اسلام دین اعتدال و استفاده صحیح از نعمت‌های دنیا است. اما برخی این اعتدال را به منع کامل تعبیر می‌کنند و این‌گونه انسان‌ها را به سمت گناهان حریص‌تر می‌کنند.

۲- پیام حدیث

حضرت علی (ع) هدف از شایع کردن عیب‌های دیگران را توسط مردم پوشاندن عیب‌های خود می‌داند.

پشتوانه محکم دوری از گناه

ازمینه ساز ارتکاب انسان به گناه |

همان طور که توضیح داده شد، انسان به طور فطری گناه را دوست ندارد و فضیلت و خیر را می‌خواهد؛ اما این مسئله سبب دوری از گناه نمی‌شود، زیرا چنان که گفته شد، عوامل تحریکی ممکن است زمینه توجه بیش از حد انسان به تمایلات حیوانی شود و برای رسیدن به آن تمایلات مرتکب گناه گردد.

تأثیر ایمان در دوری از گناه |

بنابراین ما نیازمند یک پشتوانه محکم برای دوری از گناه هستیم و این پشتوانه محکم چیزی جز ایمان به خداوند نیست. ایمان به خداوند از چند جهت پشتوانه دوری از گناه است:

۱) انسان مؤمن می‌داند که خداوند ناظر کارهای اوست. از این رو حیا می‌کند که در پیشگاه او مرتکب گناه شود. در صورتی که گناهی هم از او سرزند از خداوند شرمند می‌شود و توبه می‌کند.

۲) انسان مؤمن می‌داند که خداوند انسان را بیهوده نیافریده و نسبت به اعمال وی بی‌تفاوت نیست. در روز حساب، به نیکوکاران پاداش می‌دهد و بدکاران را مجازات می‌کند.

۳) انسان مؤمن در سرگردانی قرار ندارد. خداوند او را راهنمایی کرده و مشخص نموده که چه عملی و چه کاری واجب و لازم و چه کاری حرام است. انسان مؤمن تکلیفش با خودش و با دیگران روشن است، با اعتماد و اطمینان به فرمان الهی عمل می‌کند و به سوی سعادت و رستگاری پیش می‌رود.

سوره مؤمنون، آیات ۱ تا ۱۱

<p>به راستی که مؤمنان ... از نمازهای خود محافظت می‌کنند: ویژگی‌های مؤمنان</p>	<p>به راستی که مؤمنان پیروز و رستگارانند. همانان که در نمازشان خاشع و فروتن‌اند. و آنان که از بیهوده کاری روی گردان‌اند. و آنان که انفاق مال انجام می‌دهند. و آنان که پاکدامنی می‌ورزند و فقط از همسران خود بهره می‌گیرند. و آنان که امانت‌دارند و بر سر پیمانشان استوارند. و آنان که از نمازهای خود محافظت می‌کنند. اینان وارث وعده‌های زیبای خداوند هستند و «فردوس» را که یکی از بالاترین مراحل بهشت است، برای ابد به ارث می‌برند.</p>	<p>اینان وارثان وعده‌های ... برای ابد به ارث می‌برند: جایگاه مؤمنان در بهشت</p>
---	--	---

اثرات ایمان در زندگی انسان

۱- به راستی که مؤمنان ... از نمازهای خود محافظت می‌کنند

- خداوند در ابتدای سوره مؤمنون، رستگاری و فلاح را مخصوص مؤمنان دانسته و ویژگی‌های مؤمنان را برمی‌شمرد:
- (۱) فروتنی در نماز
- (۲) دوری از انجام کارهای لغو و بیهوده
- (۳) انفاق مال و ثروت
- (۴) پاکدامنی و بهره‌بردن از لذت جنسی فقط در چارچوب ازدواج
- (۵) امانت‌داری
- (۶) وفای به عهد و پیمان
- (۷) محافظت از نماز برای قبولی آن
- همه این ویژگی‌ها ثمره بهره‌مندی از ایمان است.

۲- اینان وارث وعده‌های ... برای ابد به ارث می‌برند

- پس از بیان ویژگی‌های مؤمنان، خداوند به تبیین جایگاه آنان در بهشت می‌پردازد. «فردوس» از بالاترین مراتب بهشت بوده و جایگاه اهل ایمان است.

۳- نکته ترکیبی

- (درس ۱۳، یازدهم) آیه ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ وعده خداوند به مؤمنان صالح را بیان می‌کند پس با آیات ابتدایی سوره مؤمنون هم‌مفهوم است.

بررسی یک مسئله

سؤال فوراً این سؤال به ذهن انسان خطور می‌کند که چرا برخی مؤمنین گناه می‌کنند، آن هم گناهان بزرگ؟

پاسخ به این سؤال نیازمند تأمل و دقت است. از همین جهت، آن را در چند بند پاسخ می‌دهیم:

۱- همه تجربه کرده‌اند که ایمان مانع گناه می‌شود.

- هر یک از ما تجربه‌های فراوانی در این زمینه داریم و می‌توانیم بررسی کنیم که آیا در مواقعی که ارتباط معنوی بهتری با خدا داریم و ایمانمان به خداوند قوی‌تر است، بیشتر گناه می‌کنیم یا در حالی که توجهی به خدا نداریم و از او غافلیم؟

همچنین دوستان و هم‌کلاسی‌های ما نیز نمونه‌های خوبی برای بررسی این مسئله و رسیدن به پاسخ مناسب هستند. آیا دوستانی که واقعاً اهل نماز و روزه‌اند، بیشتر گناه می‌کنند یا دوستانی که کم‌تر به نماز و روزه خود توجه دارند؟

۲- ادعای مسلمانی به معنای ایمان داشتن نیست.

اگر تجربه ما و دوستانمان نشان دهد که در هنگام ارتباط معنوی با خدا، کم‌تر گناه می‌کنیم، در این صورت می‌گوییم: ایمان به خدا با این که کسی ادعای مسلمانی بکند، متفاوت است؛ ایمان به خدا یک امر قلبی است. ممکن است کسی به زبان بگوید خدا و دستورات او را قبول دارم، اما هنوز اعتقاد به خدا وارد قلبش نشده باشد. چنین کسی معمولاً از دستور خدا سرپیچی می‌کند و مرتکب گناه می‌شود.

۳- درجه ایمان افراد متفاوت است.

ایمان انسان‌ها شدت و ضعف دارد. ایمان یکی ضعیف است و ایمان دیگری قوی و ایمان فرد دیگر قوی‌تر. میزان دوری مؤمن از گناه با درجه ایمان و دلبستگی وی به خداوند ارتباط دارد. هر قدر ایمان قوی‌تر باشد، دوری وی از گناه نیز بیشتر است. با این میزان می‌توانیم درجه ایمان افراد پیرامون خود را بسنجیم: آنان که بیشتر از گناه دوری می‌کنند، ایمانشان قوی‌تر است.

۴- موقعیت و شرایط انجام گناه برای انسان‌ها متفاوت است.

با توجه به نکته فوق، هر کس در موقعیتی قرار بگیرد که امکان گناه برای او بیشتر فراهم باشد، باید ایمان قوی‌تری داشته باشد تا بتواند از آن موقعیت به سلامتی عبور کند و آلوده نگردد.

مثال کسی که مدیر یک بخش بزرگ اقتصادی است و اموال زیادی تحت مدیریت او است، اگر ایمان قلبی خود را تقویت نکرده باشد، در هر لحظه ممکن است آلوده به گناه شود و از آن اموال سوء استفاده نماید. آلوده شدن چنین فردی به گناه، نه فقط او را به جهنم می‌کشاند، بلکه برخی افراد را که توانایی تحلیل دقیق مسئله را ندارند، نسبت به اصل دین و کارآمدی آن بدبین می‌سازد.

ثروتمندان جامعه نیز در معرض همین امتحان هستند. آنان نیز اگر ایمان خود را تقویت نکنند، ممکن است برای پاسخ به امیال نفسانی خود، از این ثروت سوء استفاده کنند و به گناه آلوده شوند. قرآن کریم درباره این افراد می‌فرماید: ﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاغِي﴾ * أَنْ رَاءَهُ اسْتَغْنَى ﴿

۵- آلودگی به گناه ایمان ضعیف را از بین می‌برد.

انسانی که ایمان ضعیفی دارد، اگر ایمان خود را تقویت نکند و به گناه آلوده شود، به تدریج به گناه عادت می‌کند و به جایی می‌رسد که همین ایمان ضعیف را هم از دست می‌دهد و همه حقایق، حتی خدا را انکار می‌کند. قرآن کریم می‌فرماید: ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السَّوْءُ أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَ كَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ﴾

اگر انسان هنگامی که اولین گناه را مرتکب می‌شود، شخصیت آلوده و وحشتناک فردای خود را ببیند، به شدت از آن بیزاری می‌جوید و دوری می‌کند، اما چون آن شخصیت آلوده به تدریج شکل می‌گیرد، در ابتدا تن به گناه می‌دهد و پس از آن که در آن گرفتار آمد و خود را به آن عادت داد، آن تنفر اولیه را نیز فراموش می‌کند. «توجیه» گناه و «عادت» به آن، از پرتگاه‌های خطرناک سقوط در وادی ضلالت است.

۶- فکر گناه، حتی مؤمنان را به سمت گناه می‌برد.

هر کس، چه مؤمن و چه کافر، فکرش را به سوی گناه ببرد و درباره صحنه‌های گناه فکر کند، گرفتار آن می‌گردد.

امام علی علیه السلام مَن كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا. کسی که درباره معاصی زیاد فکر کند، گناهان او را به سوی خود می‌کشاند.

گرچه فکر گناه، مانند انجام گناه نیست و مجازات گناه را ندارد، اما زمینه‌ساز رفتن به سوی گناه است.

حضرت عیسی علیه السلام در سخنی با حواریون فرمود:

«موسی بن عمران به شما دستور داد که زنا نکنید اما من به شما فرمان می‌دهم که حتی فکر زنا را نیز به خاطر نیاورید چه رسد به این که آن عمل را انجام دهید. زیرا هر کس که فکر آن را بکند مانند کسی است که در ساختمانی آتش روشن کند که در این صورت دود آتش، خانه را سیاه می‌کند، گرچه ظاهر خانه سالم است.»

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

چهار رفتار نسبت به گناه از خود گناه بدتر است:

۱- کوچک‌شمردن گناه (مثلاً وقتی نگاه هوس‌آلود به نامحرم می‌کنیم، برای راحتی وجدان، بگوییم این که چیزی نیست، دیگران گناهان بزرگ‌تر از این را انجام می‌دهند.)

۲- افتخارکردن به گناه (مثلاً بگوییم، وقتی که فلان شغل را داشتم فلان رشوه را گرفتم و هیچ کس نفهمید.)

۳- شادمانی کردن (مثلاً بعد از گناه خوشحالی کنیم و بگوییم چه کلاهی سر او گذاشتم.)

۴- اصرار بر گناه (بگوییم خوب کردم که رشوه گرفتم، باز هم رشوه می‌گیرم.)

۱- توضیح

در پاسخ به سؤال «چرا اهل ایمان هم گناه می‌کنند؟» باید به ۶ نکته توجه کنیم:

اول، همه می‌دانیم که اهل ایمان کم‌تر از سایرین گناه می‌کنند. دوم، کسی که ادعای مسلمانی می‌کند، لزوماً مؤمن نیست! سوم، درجهٔ ایمان افراد متفاوت است. هر چه ایمان بیشتر باشد، شخص بیشتر از گناه دوری خواهد کرد.

چهارم، برخی با توجه به شرایط و موقعیتشان امکان انجام گناهان بزرگ‌تری دارند، در حالی که ممکن است ایمان لازم برای دوری از آن را نداشته باشند.

پنجم، آلودگی به گناهان و عادت به آن‌ها ایمان ضعیف را از بین می‌برد. ششم، فکرکردن به گناه، همگان را به انجام آن وا می‌دارد، حتی اگر شخص مؤمن باشد.

۲- رابطهٔ علت و معلولی

ایمان قوی‌تر: علت و دوری بیشتر از گناه: نتیجه و معلول است. آلوده‌شدن افراد با جایگاه بالا و منصب، اما دارای ایمان ضعیف به گناه: علت و بدبین‌شدن افرادی که توانایی تحلیل دقیق گرفتاری مؤمنان به گناه را ندارند به اصل دین و کارآمدی آن: نتیجه و معلول است.

آلوده‌شدن انسان دارای ایمان ضعیف به گناه: علت و عادت وی به گناه، از دست دادن ایمان ضعیفش و حتی انکار خدا: نتیجه و معلول است. شخصیت فردای خود را دیدن (توجه‌کردن به عواقب گناه): علت و

سورةٔ علق، آیات ۶ و ۷

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ

چنین نیست [که آن‌ها این نعمت‌ها را شکر کنند، بلکه] به یقین انسان سر به طغیان برمی‌آورد، همین‌که خود را بی‌نیاز ببیند.

انجام گناه پس از رسیدن به موقعیت‌ها و شرایط خوب

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ

طغیان انسان پس از بهره‌مندی از نعمت‌های دنیا

او: نتیجه و معلول است.

۳- نکتهٔ ترکیبی

(درس ۱۰، دوازدهم) در حقیقت کسانی که گناه می‌کنند، نیازمندی خود در برابر خدا که در آیهٔ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ بیان شده، فراموش کرده‌اند.

۱- كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ

انسان ناسپاس است و پس از بهره‌مندی از نعمت و ثروت دنیا (که آن‌ها را هم خدا به او داده) به جای سپاس‌گزاری، احساس بی‌نیازی کرده و با گناه در برابر خداوند طغیان می‌کند.

۲- رابطهٔ علت و معلولی

توانگری و احساس بی‌نیازی: علت و سرکشی در برابر خدا و دستورات

سورةٔ روم، آیهٔ ۱۰

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السَّوْءِ أَلَّا يَدْعُونَ بِمَبْرُؤِهِمْ

سپس سرنوشت آنان که مرتکب گناه شدند چنین شد که نشانه‌های الهی را تکذیب کردند و آن نشانه‌ها را به باد تمسخر گرفتند.

تکذیب و تمسخر آیات الهی از عواقب گناهکاری

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السَّوْءِ أَلَّا يَدْعُونَ بِمَبْرُؤِهِمْ

سرانجام گناهکاری

۱- تَمَّ كَان عَاقِبَةُ الَّذِينَ ... وَ كَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ

این آیه به کسانی اشاره دارد که در ابتدا ایمان ضعیفی به خدا دارند، اما گرفتار گناه می‌شوند و در نتیجه به تکذیب و انکار آیات خدا روی می‌آورند و حتی آن‌ها را مسخره می‌کنند. پس اگر کسی ایمانش را تقویت نکند و به گناه آلوده شود، همان ایمان ضعیفش را نیز از دست داده و دست به تکذیب و تمسخر آیات خدا می‌زند.

۲- رَابِطَةُ عِلْتٍ وَ مَعْلُولِي

انجام گناه: علت و تکذیب و تمسخر آیات الهی: نتیجه و معلول است.

۳- نَكْتَةُ تَرْكِيْبِي

(درس ۶، دوازدهم) آیه ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ...﴾ به تکذیب‌کنندگان آیات الهی و هلاکت آن‌ها اشاره دارد.

گناهان صغیره و کبیره

انواع گناهان

- در یک تقسیم‌بندی، گناهان به دو دسته صغیره و کبیره تقسیم می‌شوند.
- گناهان کبیره گناهی هستند که آثار سوء و زیان‌بار آن‌ها به مراتب از گناهان صغیره بیشتر است.
- تعداد گناهان کبیره در آیات و روایات به طور دقیق تعیین نشده، فقط می‌توان گفت که برخی از گناهان حتماً از جمله گناهان کبیره هستند.
- عادت و تکرار گناهان صغیره، زمینه‌ساز رفتن انسان به سمت گناهان کبیره است.

امام رضا علیه السلام گناهان کوچک راه‌هایی برای گناهان بزرگ‌اند و کسی که در امور کوچک از خدا نترسد، در امور بزرگ‌تر نیز نخواهد ترسید.

۱- کلیدواژه

گناهان صغیره: آثار زیان‌بار کم‌تری از گناهان کبیره دارند، اما در معارف اسلامی به طور دقیق مشخص نشده که چه گناهی صغیره‌اند. **گناهان کبیره:** آثار زیان‌بار زیادی در زندگی انسان دارند. برخی گناهان مانند شرک، یأس و ... از گناهان کبیره‌اند اما همه گناهان کبیره مشخص نیستند.

۲- رَابِطَةُ عِلْتٍ وَ مَعْلُولِي

عادت و تکرار گناهان صغیره: علت و زمینه‌سازی برای انجام گناهان کبیره: نتیجه و معلول است.

۳- پیام حدیث

امام رضا علیه السلام انجام گناهان صغیره را زمینه‌ساز انجام گناهان کبیره دانسته‌اند.

کتمان گناه

اعلت حرمت بیان گناه

در تعالیم دین توصیه شده است که اگر کسی به هر علتی گناهی را انجام داد، نباید گنااهش را برای دیگران بیان کند، زیرا با اظهار گناه، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می‌رود و انجام گناه امری عادی جلوه می‌کند.

اثرات اجتماعی ترویج گناه

■ اگر در جامعه‌ای گناه، زشتی خود را از دست دهد، فساد در آن جامعه به سرعت گسترش می‌یابد. از این‌رو کسانی که در فضای مجازی یا در صحبت با دوستان خود، به راحتی گناهان خود را با دیگران در میان می‌گذارند گناه بزرگ دیگری را علاوه بر گناه قبلی، برای خود ثبت می‌کنند، زیرا باعث ترویج آن گناه می‌شوند.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ...﴾

۱- توضیح

بیان گناه برای دیگران حرام است، زیرا سبب ترویج گناه در جامعه می‌شود.

۲- رَابِطَةُ عِلْتٍ وَ مَعْلُولِي

با توجه به کلمه «زیرا» می‌فهمیم: بیان گناه: علت و از بین رفتن زشتی

آن در جامعه و عادی جلوه کردن آن: نتیجه و معلول است. با توجه به کلمه «اگر» می‌فهمیم: از بین رفتن زشتی گناه: علت و گسترش سریع فساد در جامعه: نتیجه و معلول است.

نور، آیه ۱۹

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا
آمنوا: بیان گناه برای ترویج آن در جامعه

لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: عذاب ترویج
گناه در جامعه

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا
بی‌گمان کسانی که دوست دارند کارهای بسیار زشت
در میان مؤمنان شایع شود
لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
در دنیا و آخرت عذابی دردناک دارند.

حُرْمَتِ بَيَانِ وَ تَرْوِيحِ گناه

۱- إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا

این آیه پیرامون کسانی است که به گسترش فحشا در جامعه علاقه دارند. اینان با بیان گناهان خود، با افشاکردن گناهان دیگران و تشویق مؤمنان به گناه، جامعه را به فساد می‌کشانند.

۲- لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

مروجان گناه هم در دنیا و هم در آخرت عذاب می‌شوند. خداوند به آنان وعده عذابی سخت و دردناک داده است.

آثار گناه

■ گناهان، آثار نامطلوبی بر زندگی دنیوی و اخروی ما دارند که به سه مورد آن اشاره می‌کنیم:

۱- قساوت قلب

- قساوت قلب حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست، تا آنجا که نصیحت هیچ نصیحت‌کننده در او اثر نمی‌کند.
- این حالت با تکرار گناه پیدا می‌شود؛ یعنی قلب با تکرار گناه، به تدریج چنان سخت می‌شود که دیگر انجام هیچ گناهی او را ناراحت نمی‌کند. قرآن کریم به گناهکاران خطاب می‌کند و با مثالی وضع آنان را توضیح می‌دهد:
- «سپس دل‌هایتان پس از آن سخت شد، همانند سنگ یا سخت‌تر از سنگ، زیرا که از بعضی سنگ‌ها جویباران می‌شکافد و از بعضی از آن‌ها آب بیرون می‌آید و برخی از آن‌ها از عظمت و خشیت خداوند فرو می‌افتد.»

امام باقر علیه السلام «هیچ چیز مانند گناه دل را فاسد نمی‌کند. همانا قلب آلوده به گناه می‌شود تا جایی که بر اثر استمرار، گناه بر آن چیره می‌شود و آن را زیر و رو می‌کند.»

۲- سلب توفیق

- وقتی انسان مرتکب گناه می‌شود، علاوه بر آثار مستقیم گناه، توفیقی نیز از او سلب و دری از خیر به روی او بسته می‌شود. همین محرومیت چه بسا سرچشمه محرومیت‌های بعدی می‌شود؛ مگر این که شخص پس از انجام گناه، قلباً پشیمان شود و با توبه به درگاه الهی بازگردد.

۳- از بین بردن آرامش خاطر

- گناه، بر وجدان انسان اثر می‌گذارد و شخص را از درون ناراحت می‌کند.

حضرت علی علیه السلام «گاهی، یک لحظه گناه، اندوه و حزن طولانی به دنبال دارد.»

- اگر گناهکار، در همین مرحله توبه کند، خود را از اندوه درونی نجات داده است، اما اگر گناه را تکرار کند، برای راحت کردن وجدان خود، پیوسته دست به توجیه می‌زند تا بالاخره بر وجدان خود چیره شود و گناه را به آسانی انجام دهد.

۱- توضیح

در این قسمت به سه اثر سوء گناهان اشاره کردیم که عبارت‌اند:

(۱) قساوت قلب

(۲) سلب توفیق

(۳) از بین بردن آرامش خاطر

۲- کلیدواژه

قساوت قلب: قلب انسان به گونه‌ای سنگ می‌شود که هیچ سخن حقی را نمی‌پذیرد و به جایی می‌رسد که هیچ نصیحتی را نمی‌پذیرد.

۳- پیام حدیث (۱)

امام باقر علیه السلام گناه را فاسدکننده دل (روح) انسان دانسته و اگر گناه تکرار شود و استمرار یابد، بر قلب چیره شده و انسان را در جهت رذایل

و بدی‌ها متحول می‌کند.

۴- پیام حدیث (۲)

امام علی علیه السلام گناه را از بین برنده آرامش انسان و به وجود آورنده حزن و اندوه طولانی برای او دانسته‌اند.

۵- ارتباط مفهومی

آیه «سپس دل‌هایتان پس از آن سخت شد، همانند سنگ و یا سخت‌تر از سنگ. زیرا که از بعضی سنگ‌ها جویباران می‌شکافد و از بعضی از آن‌ها آب بیرون می‌آید و برخی از آن‌ها از عظمت و خشیت خداوند فرو می‌افتد.» با حدیث امام باقر علیه السلام: «هیچ چیز مانند گناه دل را فاسد نمی‌کند.» ارتباط مفهومی دارد.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

تألیفی

۳۹۱- نقش عوامل تحریک‌کننده انسان به گناه چیست و نقش اصلی در ارتکاب انسان به گناهان را چه چیزی ایفا می‌کند؟

- (۱) وسوسه و تحریک - شیطان (۲) ترغیب و اجبار - شیطان (۳) ترغیب و اجبار - خود انسان (۴) وسوسه و تحریک - خود انسان

۳۹۲- سیاق کدام آیه «بشارت‌دادن» است و مخاطب این بشارت چه کسانی‌اند؟

- (۱) ﴿قَدْ خَابَ مِنْ دَشَائِهِ﴾ - توبه‌کنندگان (۲) ﴿قَدْ اَفْلَحَ مِنْ رِغَائِهِ﴾ - توبه‌کنندگان

- (۳) ﴿قَدْ خَابَ مِنْ دَشَائِهِ﴾ - درستکاران (۴) ﴿قَدْ اَفْلَحَ مِنْ رِغَائِهِ﴾ - درستکاران

۳۹۳- چه چیزی در حیات مادی انسان، عرصه را بر گرایش او به خیر و نیکی تنگ می‌کند؟

- (۱) برقرانکردن تعادل میان امیال و غرایز
- (۲) بهره‌برداری ناصحیح از قدرت اختیار
- (۳) حریص شدن نسبت به منع‌های الهی
- (۴) قرارگرفتن در شرایط خوب و استغنائی مادی

۳۹۴- شرمندگی انسان با ایمان و توبه او پس از گناه برخاسته از چیست؟

- (۱) علم او به نظارت خداوند بر اعمالش و بهره‌مندی از حیا
- (۲) مشخص‌بودن تکلیف و وظایفش در ارتباط با خودش و دیگران
- (۳) توجه به روز حساب و برخورد شدید خدا با گناهکاران
- (۴) اعتقاد به اختیار و نقش خود در ارتکاب به گناهان

۳۹۵- آیه ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسَاءُوا السَّوَاءَ الْكُذْبُ بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ﴾ توصیف حال چه کسانی است؟

- (۱) آنان که هیچ پشتوانه‌ای برای دوری از گناه و حرکت به سوی خیر نداشته و ندارند.
- (۲) کسانی که برای ترویج فحشا در جامعه، به بیان گناهان خود با دیگران می‌پردازند.
- (۳) کسانی که ایمان ضعیفی داشته و با گناه، همین ایمان ضعیفشان را از دست داده‌اند.
- (۴) آنان که اهل ایمان را در دنیا به سخره گرفته و می‌خواهند آنان را نیز به انحراف بکشانند.

۳۹۶- کدام عبارت قرآنی مؤید مفهوم «هیچ انسانی به طور فطری به دنبال ظلم، خیانت، دروغگویی، تجاوز به حقوق دیگران و سایر امور که بد نامیده

می‌شود، نیست» است؟

- (۱) ﴿قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾
- (۲) ﴿فَالْهَمُّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾
- (۳) ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ﴾
- (۴) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ يَنْجُوهُ مِنَ اللَّهِ فَأَلْجَاؤُهُمْ إِلَى اللَّهِ أَجْمَعِينَ﴾

۳۹۷- لازمهٔ بیزاری جستن از گناه پس از ارتکاب به آن برای مرتبهٔ اول چیست؟

- (۱) کتمان گناه و نگه‌داشتن آن بین خود و خدا
- (۲) فکر نکردن دربارهٔ آن و مشغول کردن خود به نیکی‌ها
- (۳) پرهیز از توجیه گناه و عادت به آن عمل ناپسند
- (۴) دیدن شخصیت آلوده و وحشتناک فردای خود

۳۹۸- دو دسته از مردمانی که با تأکید بر مفهوم «انسان نسبت به آن چیزی که منعی می‌کنند حریص تر می‌شود» به دنبال خواسته‌های خود هستند، کیستند؟

- (۱) افرادی که منافع و تجارتشان در گسترش و افراط در تمایلات مادی است - افرادی که دچار افراط در یک میل شده‌اند.
- (۲) افرادی که منافع و تجارتشان در گسترش و افراط در تمایلات مادی است - کسانی که دچار قساوت قلب شده‌اند.
- (۳) افرادی که نقش اصلی را در انجام گناه، عوامل محرک بیرونی می‌دانند - کسانی که دچار قساوت قلب شده‌اند.
- (۴) افرادی که نقش اصلی را در انجام گناه، عوامل محرک بیرونی می‌دانند - افرادی که دچار افراط در یک میل شده‌اند.

۳۹۹- مسیر حرکت به سمت رشد و کمال چگونه است و با انجام کدام مورد امکان‌پذیر می‌شود؟

- (۱) نخست با تعیین هدف و در مرحلهٔ بعد، برنامه‌ریزی برای گام‌نهادن در مسیر سعادت - انجام واجبات و ترک محرمات
- (۲) سرآغاز آن، اندیشه و تفکر و در گام بعد، حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی - انجام واجبات و ترک محرمات
- (۳) نخست با تعیین هدف و در مرحلهٔ بعد، برنامه‌ریزی برای گام‌نهادن در مسیر سعادت - مراقبت بر اعمال و محاسبهٔ آن‌ها
- (۴) سرآغاز آن، اندیشه و تفکر و در گام بعد، حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی - مراقبت بر اعمال و محاسبهٔ آن‌ها

۴۰۰- بیت «بار دیگر از ملک پزان شود / آن چه اندر وهم نآید آن شود» بیانگر چه مفهومی است؟

- (۱) انسان می‌تواند در وهم خود همه‌چیز را متصور شود حتی چیزهای نامحدود و نشدنی.
- (۲) انسان نمی‌تواند براساس وهم و گمان تصمیم بگیرد؛ حتماً باید به قطعیت و یقین برسد.
- (۳) بهره‌برداری درست از سرمایهٔ الهی اختیار، انسان را به قله‌های سعادت می‌رساند.
- (۴) خداوند به انسان کرامت عطا کرده و او را بر همهٔ آفریده‌های خود برتری داده است.

۴۰۱- کدام یک از عبارات زیر در پاسخ به سؤال «چرا انسان نسبت به آن چیزی که منعی می‌کنند، حریص تر می‌شود؟» است؟

- (۱) ﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ﴾
- (۲) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ يَنْجُوهُ مِنَ اللَّهِ فَأَلْجَاؤُهُمْ إِلَى اللَّهِ أَجْمَعِينَ﴾
- (۳) ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسَاءُوا السَّوَاءَ الْكُذْبُ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾
- (۴) ﴿ذُوو الْعِيُوْبِ يَحْتَبُوْنَ اِشَاعَةَ الْمَعَآيِبِ النَّاسِ لِيَتَسَّعَ لَهُمُ الْعُزْرُ فِي مَعَابِيهِمْ﴾

۴۰۲- کدام گزینه بیانگر نقش عوامل محرک انسان در گمراهی او است؟

- (۱) «پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم.»
- (۲) «شیطان، بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.»
- (۳) «من فقط شما را فرا خواندم و شما نیز این دعوت مرا پذیرفتید.»
- (۴) «ما به دنیا بازگردانید، باشد که عمل صالح انجام دهم آن چه را در گذشته ترک کرده‌ام.»

۴۰۳- این موضوع که «خدای حکیم امیال گوناگونی را در انسان قرار داده تا انسان حیات مادی و معنوی خود را سامان دهد اما باید میان این امیال تعادل

برقرار شود» در پاسخ به کدام سؤال مطرح می‌شود؟

- (۱) نقش عوامل تحریک‌کنندهٔ بیرونی در ارتکاب انسان به گناه چیست؟
- (۲) رفتار، گفتار و کردار انسان چه نقشی در ساختن شخصیت او دارند؟
- (۳) چگونه قدرت اختیار می‌تواند انسان را در راستای رسیدن به رستگاری یاری کند؟
- (۴) چرا بسیاری از انسان‌ها به سوی گناه می‌روند و مرتکب گناه می‌شوند؟

- ۴۰۴- پشتوانه محکم انسان در گذر از موقعیت‌ها و شرایطی که امکان گناه فراهم است، چیست؟
 (۱) گرایش فطری به خیر و نیکی (۲) قدرت اختیار و توانایی انتخاب (۳) ایمان به خداوند (۴) راهنمایان الهی
- ۴۰۵- وجود امیال و غرایز گوناگون در انسان نشأت گرفته از کدام صفت الهی است و وظیفه انسان در برابر این امیال و غرایز چیست؟
 (۱) حکمت - سامان بخشیدن به نفس خویش (۲) رحمت - سامان بخشیدن به نفس خویش
 (۳) رحمت - برقراری تعادل میان امیال و غرایز (۴) حکمت - برقراری تعادل میان امیال و غرایز
- ۴۰۶- پس از بیان گرایش انسان به نیکی در آیه ﴿فَالهِمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ خداوند چه حقیقتی را بیان می‌کند؟
 (۱) ﴿و نفس و ما سؤاها﴾ (۲) ﴿اتا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً﴾
 (۳) ﴿قد افلح من رگاها﴾ (۴) ﴿فمن ابصر فلنفسه و من عمی فلعلیها﴾
- ۴۰۷- در آیه ۱۱ سوره مؤمنون یکی از بالاترین مراتب بهشت چه نامیده شده و مؤمنان با چه صفتی توصیف شده‌اند؟
 (۱) فردوس - وارث وعده‌های زیبای خداوند (۲) جنة - وارث وعده‌های زیبای خداوند
 (۳) فردوس - بازگشت کنندگان به سوی خداوند (۴) جنة - بازگشت کنندگان به سوی خداوند
- ۴۰۸- آلوده شدن شخصی که دارای موقعیت و منصب مهمی است به گناه علت و معلول چیست؟
 (۱) بدبین کردن مردم به اصل دین و کارآمدی آن - تقویت نکردن ایمان قلبی‌اش
 (۲) بدبین کردن مردم به اصل دین و کارآمدی آن - بی‌توجهی به فطرت پاک خود
 (۳) از دست دادن ایمان اندک خود - بی‌توجهی به فطرت پاک خود
 (۴) از دست دادن ایمان اندک خود - تقویت نکردن ایمان قلبی‌اش
- ۴۰۹- فراموش کردن تنفر اولیه از گناه معلول چیست و پرتگاه‌های خطرناک سقوط در وادی ضلالت کدام‌اند؟
 (۱) گرفتاری در ورطه گناه و عادت به آن - عادت به گناه و فکرکردن به آن
 (۲) گرفتاری در ورطه گناه و عادت به آن - توجیه گناه و عادت به آن
 (۳) بستن چشم خود به روی شخصیت وحشتناک خویش - توجیه گناه و عادت به آن
 (۴) بستن چشم خود به روی شخصیت وحشتناک خویش - عادت به گناه و فکرکردن به آن
- ۴۱۰- انسان قسی‌القلب چه ویژگی‌ای دارد و به چه دلیل این‌گونه شده است؟
 (۱) قلبش در برابر سخن حق تسلیم نیست - توجیه گناه (۲) توانایی تشخیص خوب و بد را ندارد - توجیه گناه
 (۳) توانایی تشخیص خوب و بد را ندارد - تکرار گناه (۴) قلبش در برابر سخن حق تسلیم نیست - تکرار گناه
- ۴۱۱- بنا بر آیه ۱۰ سوره روم، تکذیب آیات و نشانه‌های خدا از نتایج سوء چیست؟
 (۱) ﴿اساءوا السوائ﴾ (۲) ﴿ان رءاء استغنی﴾ (۳) ﴿كفر فکرة فی المعاصی﴾ (۴) ﴿اشاعة معایب الناس﴾
- ۴۱۲- خداوند متعال در مورد کدام موضوع می‌فرماید: ﴿و یهدیهم الیه صراطاً مستقیماً﴾ و علاوه بر آن، چه ثمره‌ای بیان شده است؟
 (۱) ﴿فاما الذین آمنوا بالله و اعتصموا به﴾ - ورود زود هنگام به فضل و رحمت الهی
 (۲) ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً﴾ - برخورداری از اجر و پاداش محفوظ الهی
 (۳) ﴿فاما الذین آمنوا بالله و اعتصموا به﴾ - برخورداری از اجر و پاداش محفوظ الهی
 (۴) ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً﴾ - ورود زود هنگام به فضل و رحمت الهی
- ۴۱۳- آیا احکام و قوانین اسلام سبب حریص تر شدن انسان به آن چه از آن منع شده، می‌شود؟
 (۱) خیر، زیرا درک فواید این احکام برای هر انسانی میسر است.
 (۲) خیر، زیرا انسان‌ها به نیازمندی خود به قوانین الهی پی برده‌اند.
 (۳) خیر، زیرا قوانین اسلام توصیه به استفاده معتدل از میل می‌کند، نه منع کامل.
 (۴) خیر، زیرا انسان‌ها به علم ناقص خود در امور و حکمت خداوند اذعان دارند.
- ۴۱۴- روشن بودن تکلیف انسان با خودش و دیگران برخاسته از چیست؟
 (۱) گرایش انسان به خیر و نیکی و راهنمایی‌های خداوند و مشخص بودن احکام الهی
 (۲) بهره‌مندی از ایمان و راهنمایی‌های خداوند و مشخص بودن احکام الهی
 (۳) بهره‌مندی از ایمان و بهره‌مندی انسان از قدرت اختیار برای تصمیم‌گیری
 (۴) گرایش انسان به خیر و نیکی و بهره‌مندی انسان از قدرت اختیار برای تصمیم‌گیری
- ۴۱۵- خوف از خدا در انجام گناهان کبیره با توجه به سخن امام رضا ﴿مشروط به چیست؟
 (۱) جلوگیری از عادت به گناهان صغیره (۲) ترس از خدا در انجام گناهان کوچک
 (۳) توجیه نکردن گناهان صغیره (۴) کتمان گناهان صغیره و کبیره
- ۴۱۶- بر مبنای معارف اسلامی، علت اشاعة عیوب در میان مردم چیست؟
 (۱) ﴿لهم عذاب الیم فی الدنیا و الآخرة﴾ (۲) ﴿یحبتون اشاعة المعایب الناس﴾
 (۳) ﴿لیتسع لهم العذر فی معایبهم﴾ (۴) ﴿یحبتون ان تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا﴾

۴۱۷- از دو آیه ۹ و ۱۰ سوره مبارکه شمس ﴿قد افلح من زکّاه﴾ و ﴿قد خاب من دسّاه﴾ چه مفهومی دریافت می‌شود؟

- (۱) خداوند سرمایه‌های مادی و معنوی بسیاری به انسان عطا کرده است.
- (۲) انسان حتی در رسیدن به فلاح نیز نیازمند راهنمایی و هدایت خداوند است.
- (۳) نفس اماره مانع درونی رسیدن انسان به سعادت است که نفس لوازمه در مقابل آن می‌باشد.
- (۴) این حقیقتی انکارناشدنی است که هر انسانی مسئول اعمال خودش است.

۴۱۸- تشبیه حضرت عیسیٰ علیه السلام برای حواریون «مانند کسی است که در ساختمانی آتش روشن کند که در این صورت دود آتش، خانه را سیاه می‌کند گرچه ظاهر خانه سالم است.» با کدام عبارت قرابت مفهومی دارد؟

- (۱) «من کثر فکره فی المعاصی دعته الیهها»
- (۲) ﴿کَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَکْفِرٌ اِنَّ رِءَاہَ اَسْتَغْنٰی﴾
- (۳) ﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یَحْتَبُوْنَ اَنْ تَشِیْعَ الْفَاحِشَةُ فِی الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ﴾
- (۴) ﴿ثُمَّ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ اَسَاءُوْا السَّوْءِ اَنْ کَذَّبُوْا بِآیَاتِ اللّٰهِ﴾

۴۱۹- علت حرمت بیان گناهان خود و لزوم کتمان آن‌ها این است که

- (۱) زشتی گناه در جامعه از بین می‌رود و فساد گسترش می‌یابد.
- (۲) تنفر اولیه از گناه به زودی فراموش می‌شود و انجام گناه عادی می‌شود.
- (۳) انسان دچار عادت به گناه شده و در پرتگاه ضلالت سقوط می‌کند.
- (۴) افراد نسبت به اصل دین و کارآمدی آن در جامعه بدبین می‌شوند.

۴۲۰- سامان‌دهی به حیات مادی و معنوی و تکامل بخشی آن منوط به بهره‌مندی از چیست؟

- (۱) توانایی انسان در انتخاب راه درست زندگی
- (۲) امیال و غرایز و گرایش‌های گوناگون
- (۳) اندیشیدن در چرایی خلقت انسان
- (۴) گرایش و جهت‌گیری انسان به خیر و نیکی

۴۲۱- آلوده‌شدن انسانی که غرق در نعمت‌های دنیوی است به گناه، مفهوم کدام آیه / آیات است؟

- (۱) ﴿کَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَکْفِرٌ اِنَّ رِءَاہَ اَسْتَغْنٰی﴾
- (۲) ﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یَحْتَبُوْنَ اَنْ تَشِیْعَ الْفَاحِشَةُ فِی الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ﴾
- (۳) ﴿ثُمَّ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ اَسَاءُوْا السَّوْءِ اَنْ کَذَّبُوْا بِآیَاتِ اللّٰهِ﴾
- (۴) ﴿ذُو الْعِیُوْبِ یَحْتَبُوْنَ اِشَاعَةَ الْمَعَایِبِ النَّاسِ لِیَتَسَّعَ لَهُمُ الْعُذْرُ فِی مَعَایِبِهِمْ﴾

۴۲۲- آیات شریفه ﴿قد افلح من زکّاه﴾ و ﴿قد خاب من دسّاه﴾ به ترتیب متشکل از چیست؟

- (۱) نفی و اثبات
- (۲) انذار و بشارت
- (۳) بشارت و انذار
- (۴) اثبات و نفی

۴۲۳- در کدام آیه به کسانی اشاره شده که دارای پشتوانه محکم برای دوری از گناه‌اند؟

- (۱) «هر یک از اینان و آنان (خواهان آخرت و دنیا) را مدد می‌رسانیم.»
- (۲) «برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و چیزی فزون‌تر است.»
- (۳) «به راستی که مؤمنان پیروز و رستگارند، همانان که در نماز خاشع و فروتن‌اند.»
- (۴) «و کسانی که در راه ما جهاد کنند، حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم.»

۴۲۴- وجوب کتمان گناه از دقت در کدام آیه شریفه مستفاد می‌گردد؟

- (۱) ﴿کَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَکْفِرٌ اِنَّ رِءَاہَ اَسْتَغْنٰی﴾
- (۲) ﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یَحْتَبُوْنَ اَنْ تَشِیْعَ الْفَاحِشَةُ فِی الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ﴾
- (۳) ﴿ثُمَّ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ اَسَاءُوْا السَّوْءِ اَنْ کَذَّبُوْا بِآیَاتِ اللّٰهِ﴾
- (۴) ﴿ذُو الْعِیُوْبِ یَحْتَبُوْنَ اِشَاعَةَ الْمَعَایِبِ النَّاسِ لِیَتَسَّعَ لَهُمُ الْعُذْرُ فِی مَعَایِبِهِمْ﴾

۴۲۵- ادعای مسلمانی داشتن در عین ارتکاب به گناه زایدۀ فراموشی کدام اصل است؟

- (۱) ایمان امری قلبی است.
- (۲) فطرت انسان از بدی‌ها بیزار است.
- (۳) انجام گناه سبب دوری از خدا می‌شود.
- (۴) انسان با اختیارش می‌تواند سعادت‌مند یا شقی شود.

۴۲۶- در آیه ۱۰ سوره روم، عاقبت کسانی که ایمان ضعیف خود را تقویت نکرده و مرتکب گناه شدند، چگونه توصیف شده است؟

- (۱) «یتسع لهم العذر فی معایبهم»
- (۲) ﴿کَذَّبُوْا بِآیَاتِ اللّٰهِ وَ کَانُوْا بِهَا یَسْتَهْزِئُوْنَ﴾
- (۳) ﴿لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ فِی الدُّنْیَا وَ الْاٰخِرَةِ ...﴾
- (۴) ﴿یَأْکُلُوْنَ فِی بَطُوْنِهِمْ نَارًا وَ سِیْطَلُوْنَ سَعِیْرًا﴾

۴۲۷- دوری کردن هر چه بیشتر از گناه نشانه چیست؟

- (۱) پذیرفته‌شدن نماز - ایمان قوی (۲) پذیرفته‌شدن روزه - ایمان قوی (۳) پذیرفته‌شدن نماز - فطرت پاک (۴) پذیرفته‌شدن روزه - فطرت پاک
- ۴۲۸- سلب توفیق از آثار گناه به چه معنا است و سخن حضرت علی علیه السلام: «گاهی یک لحظه گناه، اندوه و حزن طولانی به دنبال دارد.» بیانگر چه مفهومی است؟

- (۱) ناراحت‌نشدن گناهکار از انجام مجدد گناه - تسلیم‌ناپذیری انسان در برابر حق با گناه
- (۲) ناراحت‌نشدن گناهکار از انجام مجدد گناه - از بین رفتن آرامش خاطر انسان با گناه
- (۳) بسته‌شدن دری از خیر به روی گناهکار - از بین رفتن آرامش خاطر انسان با گناه
- (۴) بسته‌شدن دری از خیر به روی گناهکار - تسلیم‌ناپذیری انسان در برابر حق با گناه

۴۲۹- با توجه به وجود قدرت اختیار در انسان، علت این که این سؤال برای انسان پیش می‌آید که «پس چرا بسیاری از انسان‌ها به سوی گناه می‌روند و مرتکب گناه می‌شوند؟» چیست؟

- (۱) گرایش فطری انسان به اموری که عمل صالح و اخلاق نیکو محسوب می‌شوند.
- (۲) وجود غرایز حیوانی در انسان و نیاز اساسی او به برطرف کردن این غرایز
- (۳) وجود عوامل تحریک‌کننده به گناه مانند شیطان، شرایط فرهنگی و اجتماعی و ...
- (۴) علم انسان به حکمت خداوند و خلقت هدفمند او و هدایت انسان برای رسیدن به هدفش

۴۳۰- چهار رفتاری که رسول اکرم ﷺ آن‌ها را بدتر از انجام خود گناه دانسته‌اند. چیست؟

- ۱) شادمانی کردن - اصرار بر گناه - تمسخر آیات الهی - کوچک شمردن گناه
- ۲) اصرار بر گناه - کوچک شمردن گناه - تمسخر آیات الهی - توجیه گناه
- ۳) افتخارکردن به گناه - کوچک شمردن گناه - شادمانی کردن - توجیه گناه
- ۴) افتخارکردن به گناه - اصرار بر گناه - شادمانی کردن - کوچک شمردن گناه

۴۳۱- صحت عبارت «شیطان، شرایط فرهنگی و اجتماعی و ... عامل اصلی گناهکاری انسان است.» را کدام آیه قرآن رد می‌کند؟

- ۱) ﴿يَسْأَلُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾
- ۲) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾
- ۳) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّبِعُوا الْفُقَرَاءَ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾
- ۴) ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا﴾

۴۳۲- تفاوت دستور حضرت موسی و عیسی ﷺ پیرامون عمل قبیح زنا در بردارنده چه مفهومی است؟

- ۱) هر چه دوری از گناهان بیشتر باشد، ایمان شخص قوی‌تر است.
- ۲) هر کس فکرش را به سوی گناه ببرد، به آن گرفتار می‌گردد.
- ۳) توجیه گناه و عادت به آن از پرتگاه‌های سقوط در ضلالت است.
- ۴) کوچک شمردن برخی گناهان عامل انجام گناهان بزرگ‌تر است.

۴۳۳- چیره‌شدن گناه بر دل از منظر امام باقر ﷺ نتیجه چیست و کدام آیه قرآن مفهومی مشابه را بیان می‌کند؟

- ۱) فراموش کردن تنفر اولیه از گناه - «سپس سرنوشت آنان که مرتکب گناه شدند چنین شد که نشانه‌های الهی را تکذیب کردند.»
- ۲) استمرار در انجام گناه - «سپس سرنوشت آنان که مرتکب گناه شدند چنین شد که نشانه‌های الهی را تکذیب کردند.»
- ۳) استمرار در انجام گناه - «سپس دل‌هایشان پس از آن سخت شد، همانند سنگ یا سخت‌تر از سنگ»
- ۴) فراموش کردن تنفر اولیه از گناه - «سپس دل‌هایشان پس از آن سخت شد، همانند سنگ یا سخت‌تر از سنگ»

۴۳۴- حرمت بیان گناه خود و دیگران به ترتیب از دقت در کدام عبارات دریافت می‌گردد؟

- ۱) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ...﴾ - «ذوو العیوب یحبتون اشاعة المعایب...»
- ۲) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ...﴾ - «ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ إِسَاءُوا السَّوَاءَ...﴾
- ۳) «ذوو العیوب یحبتون اشاعة المعایب...» - «ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ إِسَاءُوا السَّوَاءَ...»
- ۴) «ذوو العیوب یحبتون اشاعة المعایب...» - ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ...﴾

۴۳۵- میزان دوری انسان مؤمن از گناه با چه چیزی ارتباط دارد؟

- ۱) درجه ایمان و دلبستگی او به خدا
- ۲) تجربه‌های پیشین او در دوری از گناه
- ۳) موقعیت‌ها و شرایط فراهم‌شده برای وی
- ۴) توانایی وی به برقراری تعادل میان غرایزش

متن: صفحه ۸۷

گزینه ۴» ۳۹۱

عواملی همچون شیطان، شرایط فرهنگی و ... فقط در حد وسوسه و تحریک نقش دارند و این، خود انسان است که سرنوشت شقاوت‌بار خود را رقم می‌زند.

آیه: شمس، ۹

گزینه ۲» ۳۹۲

خداوند در آیه ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ به توبه‌کنندگان بشارت رستگاری می‌دهد.

متن: صفحه ۸۸

گزینه ۱» ۳۹۳

آن‌چه در این میان مهم است، این است که انسان باید میان امیال و غرایز خود تعادل برقرار کند تا طغیان یک یا چند میل و غریزه، عرصه را بر گرایش‌های انسان به خیر و نیکی تنگ ننماید.

گزینه ۱» ۳۹۲

متن: صفحه ۹۰

انسان مؤمن می‌داند که خداوند ناظر کارهای اوست. از این رو حیا می‌کند که در پیشگاه او مرتکب گناه شود.

گزینه ۳» ۳۹۵

ارتباط مفهومی: متن / آیه

انسانی که ایمان ضعیفی دارد، اگر ایمان خود را تقویت نکند و به گناه آلوده شود، به تدریج به گناه عادت می‌کند و به جایی می‌رسد که همین ایمان ضعیف را هم از دست می‌دهد و همه حقایق، حتی خدا را انکار می‌کند. قرآن کریم می‌فرماید: ﴿ثم كان عاقبة الذين اساءوا السواى ...﴾

گزینه ۲» ۳۹۶

ارتباط مفهومی: آیه / متن

عبارت قرآنی ﴿فالههها فجورها و تقواها﴾ بیانگر مفهوم «گرایش انسان به خیر و نیکی و بیزاری او از شر و بدی» است.

گزینه ۴» ۳۹۷

متن: صفحه ۹۲

اگر انسان هنگامی که اولین گناه را مرتکب می‌شود، شخصیت آلوده و وحشتناک فردای خود را ببیند، به شدت از آن بیزاری می‌جوید و دوری می‌کند.

گزینه ۱» ۳۹۸

متن: صفحه ۸۹

گاهی کسانی که دچار افراط در استفاده از یک میل هستند، بر این گونه سؤال‌ها تأکید می‌کنند.

افرادی که منافع و تجارتشان در گسترش و افراط در تمایلات مادی است و ... به استفاده متعادل از تمایلات نام منع می‌گذارند.

گزینه ۲» ۳۹۹

متن: صفحه ۸۲

سراغاز هر حرکت، از جمله حرکت به سمت رشد و کمال، اندیشه و تفکر است؛ اما گام بعد، حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی و انسانی است که با انجام‌دادن مجموعه‌ای از کارها (واجبات) و ترک برخی از امور (محرمات) در قلمروهای مختلف ممکن است.

گزینه ۳» ۴۰۰

بیت: صفحه ۸۷

بیت «بار دیگر از ملک پیران شود ...» به این مفهوم اشاره دارد که اگر انسان از قدرت اختیار خود به خوبی بهره‌بردارد، به جایگاهی می‌رسد که حتی از جایگاه ملائکه هم فراتر است.

گزینه ۴» ۴۰۱

حدیث: صفحه ۸۹

حدیث «ذوو العیوب یحتون اشاعة المعایب التاس ...» پیرامون اشاعة عیب‌های دیگران است. گاهی کسانی که دچار افراط در استفاده از یک میل هستند و به دنبال اشاعة آن در میان دیگران می‌باشند بر این گونه سؤال‌ها: «چرا انسان نسبت به آن چیزی که منعش کنند، حریص تر می‌شود؟» تأکید می‌کنند تا بین مردم افرادی مانند خود بیابند و یا کسانی را مانند خود، اسیر استفاده افراطی از یک میل نمایند.

گزینه ۳» ۴۰۲

ترکیبی: درس ۲- دهم / ارتباط مفهومی: آیه / متن

عواملی همچون شیطان ... فقط در حد وسوسه و تحریک نقش دارند و این خود انسان است که سرنوشت شقاوت‌بار خود را رقم می‌زند.

عبارت «من فقط شما را فراخواندم و شما نیز این دعوت مرا پذیرفتید» سخن شیطان به جهنمیان است که نقش شیطان در گمراهی آنان را فقط دعوت کردن می‌داند.

گزینه ۴» ۴۰۳

متن: صفحه ۸۸

ممکن است بپرسید: «پس چرا بسیاری از انسان‌ها به سوی گناه می‌روند و مرتکب گناه می‌شوند؟» در تبیین علت و چرایی حرکت انسان به سمت گناه می‌گوییم: خدای حکیم امیال، غرایز و گرایش‌های گوناگونی در وجود انسان قرار داده تا به وسیله آن‌ها حیات مادی و معنوی خود را سامان دهد و تکامل بخشد ... آن چه در این میان مهم است، این است که انسان باید میان امیال و غرایز خود تعادل برقرار کند.

گزینه ۳» ۴۰۴

متن: صفحه ۹۰

ما نیازمند یک پشتوانه محکم برای دوری از گناه هستیم و این پشتوانه محکم چیزی جز ایمان به خداوند نیست.

گزینه ۴» ۴۰۵

متن: صفحه ۸۸

خدای حکیم، امیال، غرایز و گرایش‌های گوناگونی در وجود انسان قرار داده است. آن چه در این میان مهم است، این است که انسان باید میان امیال و غرایز خود تعادل برقرار کند ...

گزینه ۳» ۴۰۶

آیه: شمس، ۸ و ۹

آیات ۸ و ۹ سوره شمس: ﴿فالههها فجورها و تقواها﴾ قد افلح من زگاها

گزینه ۱» ۴۰۷

آیه: مؤمنون، ۱۱

اینان (مؤمنان) وارث وعده‌های زیبای خداوند هستند و «فردوس» را که یکی از بالاترین مراحل بهشت است برای ابد به ارث می‌برند.

گزینه ۱» ۴۰۸

متن: صفحه ۹۱

کسی که مدیر یک بخش بزرگ اقتصادی است، اگر ایمان قلبی خود را تقویت نکرده باشد، در هر لحظه ممکن است به گناه آلوده شود. آلوده شدن چنین شخصی به گناه، نه فقط او را به جهنم می‌کشاند، بلکه افرادی را که توانایی تحلیل دقیق مسئله را ندارند نسبت به اصل دین و کارآمدی آن بدبین می‌سازد.

گزینه ۲» ۴۰۹

متن: صفحه ۹۲

انسان در ابتدا تن به گناه می‌دهد و پس از آن که در آن گرفتار آمد و خود را به آن عادت داد، آن تنفر اولیه را نیز فراموش می‌کند. «توجه» گناه و «عادت» به آن از پرتگاه‌های خطرناک سقوط در وادی ضلالت است.

گزینه ۴» ۴۱۰

متن: صفحه ۹۴

فساوت قلب حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست. این حالت با تکرار گناه پیدا می‌شود.

گزینه ۱» ۴۱۱

آیه: روم، ۱۰

﴿اساءوا السواى﴾ ← انجام گناه

﴿ان كذبوا بايات الله﴾ ← تکذیب نشانه‌های الهی

﴿كانوا بها يستهزئون﴾ ← تمسخر نشانه‌های الهی

گزینه ۱» ۴۱۲

آیه: نساء، ۱۷۵

خداوند می‌فرماید: ﴿فاما الذين آمنوا بالله و اعتصموا به فسيدخلهم فى رحمة منه و فضل و يهديههم اليه صراط مستقيماً﴾ «و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند، به زودی آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد و ایشان را به سوی خود، به راهی راست، هدایت کند.»

گزینه ۳» ۴۱۳

متن: صفحه ۸۹

در پاسخ مفهوم «انسان نسبت به چیزی که منعش کنند حریص تر می‌شود.» می‌گوییم، منع کامل یک میل سبب حریص‌تر شدن می‌شود، نه توصیه به استفاده متعادل از آن میل.

گزینه ۲» ۴۱۴

متن: صفحه ۹۰

انسان مؤمن در سرگردانی قرار ندارد. خداوند او را راهنمایی کرده و مشخص نموده که چه عملی و چه کاری واجب و لازم و چه کاری حرام است. انسان مؤمن تکلیفش با خودش و با دیگران روشن است.

گزینه ۲» ۴۱۵

حدیث: صفحه ۹۳

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند: «گناهان کوچک راه‌هایی برای گناهان بزرگ‌اند و کسی که در امور کوچک از خدا نترسد، در امور بزرگ‌تر نیز نخواهد ترسید.»

گزینه ۳» ۴۱۶

حدیث: صفحه ۸۹

امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «ذوو العیوب یحتون اشاعة المعایب التاس لیترسع لهم العذر فى معایبهم: کسانی که خود عیب دارند، علاقه‌مند به شایع کردن عیب‌های مردم هستند، تا جای عذر و بهانه برای عیب‌های خودشان باز شود.»

گزینه ۴» ۴۱۷

ارتباط مفهومی: متن / آیه

انسان همان‌طور که با قدرت و اختیار خود می‌تواند راه کمال را طی کند با همین توانایی می‌تواند در مسیر شقاوت پیش رود و هلاکت خود را رقم بزند.

متن: صفحه ۸۸

گزینه ۱ «۴۲۹»

هیچ انسانی به طور فطری دنبال ظلم و خیانت و ... نیست بلکه برعکس، انسان‌ها عدل و ... و اموری که عمل صالح و خلق نیکو محسوب می‌شوند را دوست دارند. با توجه به این موضوع این سؤال پیش می‌آید که «پس چرا بسیاری از انسان‌ها به سوی گناه می‌روند و مرتکب گناه می‌شوند».

حدیث: صفحه‌های ۹۲ و ۹۳

گزینه ۴ «۴۳۰»

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند: «چهار رفتار نسبت به گناه از خود گناه بدتر است: (۱) کوچک شمردن گناه، (۲) افتخارکردن به گناه، (۳) شادمانی کردن، (۴) اصرار بر گناه.»

گزینه ۴ «۴۳۱»

ترکیبی: درس ۵ - دوازدهم/ ارتباط مفهومی: آیه/ متن

عواملی همچون شیطان، شرایط فرهنگی و ... فقط در حد وسوسه و تحریک نقش دارند و این، خود انسان است که سرنوشت شقاوت بار خود را رقم می‌زند. انسان همان‌طور که با قدرت اختیار خود می‌تواند راه کمال را طی کند، با همین توانایی می‌تواند در مسیر شقاوت پیش رود و هلاکت خود را رقم بزند.

ارتباط مفهومی: متن/ حدیث

گزینه ۲ «۴۳۲»

حضرت عیسیٰ ﷺ در سخنی با حواریون فرمود: «موسی بن عمران به شما دستور داد که زنا نکنید، اما من به شما فرمان می‌دهم که حتی فکر زنا را نیز به خاطر نیابرد چه رسد به این که آن عمل را انجام دهید.» این سخن نشان می‌دهد فکرکردن به گناهان انسان را به سوی انجام آن می‌برد.

ارتباط مفهومی: حدیث/ آیه

گزینه ۳ «۴۳۳»

امام باقر ﷺ درباره قساوت قلب از آثار گناه می‌فرمایند: «هیچ چیز مانند گناه دل را فاسد نمی‌کند. همانا قلب آلوده به گناه می‌شود تا جایی که بر اثر استمرار، گناه بر آن چیره می‌شود و آن را زیر و رو می‌کند.» در همین باره قرآن می‌گوید: «سپس دل‌هایتان پس از آن سخت شد، همانند سنگ یا ...»

آیه: نور، ۱۹/ حدیث: صفحه ۸۹

گزینه ۱ «۴۳۴»

حرمیت بیان گناه خود ← ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ...﴾
حرمیت بیان گناه دیگران ← ﴿ذُوو الْعِیُوبِ یَحْتَبُونَ إِشَاعَةَ الْمَعَايِبِ...﴾

متن: صفحه ۹۱

گزینه ۱ «۴۳۵»

میزان دوری مؤمن از گناه با درجه ایمان و دلبستگی وی به خداوند ارتباط دارد.

بنا بر قدرت اختیار انسان می‌توان گفت هر کس مسئول اعمال خودش است و عوامل تحریک‌کننده فقط نقش وسوسه و تحریک دارند. از آیات ۹ و ۱۰ سوره شمس نیز همین مفهوم دریافت می‌شود، زیرا خداوند به توبه‌کنندگان مؤدبه رستگاری داده و آلودگان را انذار می‌کند.

ارتباط مفهومی: حدیث/ حدیث

گزینه ۱ «۴۱۸»

تشبیه حضرت عیسیٰ ﷺ پیرامون اثرات منفی فکر گناه است. امام علی ﷺ درباره فکرکردن به گناه و اثر سوء آن می‌فرمایند: «من کثر فکرة فی المعاصی دعتة الیها».

متن: صفحه ۹۳

گزینه ۱ «۴۱۹»

اگر کسی به هر علتی گناهی را انجام داد، نباید گناهش را برای دیگران بیان کند، زیرا با اظهار گناه، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می‌رود و انجام گناه امری عادی جلوه می‌کند. اگر در جامعه‌ای گناه، زشتی خود را از دست دهد، فساد در آن جامعه به سرعت گسترش می‌یابد.

متن: صفحه ۸۸

گزینه ۲ «۴۲۰»

خدای حکیم امیال، غریز و گرایش‌های گوناگونی در وجود انسان قرار داده تا به وسیله آن‌ها حیات مادی و معنوی خود را سامان دهد و تکامل بخشد.

آیه: علق، ۶ و ۷

گزینه ۱ «۴۲۱»

از آیه ﴿كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّا فَرِحٌ﴾ به مفهوم آلوده‌شده انسان غرق در نعمت به گناه پی می‌بریم.

آیه: شمس، ۹ و ۱۰

گزینه ۳ «۴۲۲»

﴿قد افلح من زكاه﴾ ← بشارت به رستگاری

﴿قد خاب من دسآه﴾ ← انذار از محرومیت از نعمت‌ها

ارتباط مفهومی: متن/ آیه

گزینه ۳ «۴۲۳»

ما نیازمند یک پشتوانه محکم برای دوری از گناه هستیم و این پشتوانه محکم چیزی جز ایمان به خداوند نیست. آیه «به راستی که مؤمنان ...» به اهل ایمان اشاره می‌کند.

آیه: نور، ۱۹

گزینه ۲ «۴۲۴»

کتمان گناه واجب است. انسان نباید گناه خود را بیان کند. این مفهوم از آیه ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَحْتَبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ﴾ برداشت می‌شود.

متن: صفحه ۹۱

گزینه ۱ «۴۲۵»

ایمان به خدا با این که کسی ادعای مسلمانی بکند متفاوت است. ایمان به خدا یک امر قلبی است، ممکن است کسی به زبان بگوید خدا و دستورات او را قبول دارم اما هنوز اعتقاد به خدا وارد قلبش نشده باشد. چنین کسی معمولاً از دستور خدا سرپیچی می‌کند و مرتکب گناه می‌شود.

آیه: روم، ۱۰

گزینه ۲ «۴۲۶»

﴿إِسَاءُوا السَّوَأِ﴾ ← انجام گناه

﴿أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ ← تکذیب نشانه‌های الهی

﴿كَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ← تمسخر نشانه‌های الهی

گزینه ۱ «۴۲۷»

ترکیبی: درس ۱۲ - دهم/ ارتباط مفهومی: متن/ حدیث

■ امام صادق ﷺ می‌فرمایند: «... به هر میزان که نمازش سبب دوری او از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است.»

■ آنان که بیشتر از گناه دوری می‌کنند، ایمانشان قوی‌تر است.

متن: صفحه ۹۴/ حدیث، صفحه ۹۴

گزینه ۳ «۴۲۸»

وقتی انسان مرتکب گناه می‌شود، علاوه بر آثار مستقیم گناه، توفیقی نیز از او سلب و دردی از خیر به روی او بسته می‌شود.

سخن حضرت علی ﷺ بیانگر از بین رفتن آرامش خاطر از آثار گناه است.